

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : 56020453/2013-610.01-183/2309/4589
Konu : Yazılı soru önergesi

16/09/2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı ifadeli, 11/02/2013 tarihli ve 43452547-120.00-107277 sayılı yazı,
b) 26/02/2013 tarihli ve 821/1577 sayılı yazı.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan, Bingöl Milletvekili İdris Baluken tarafından Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/16856 Esas Nolu soru önergesine ilişkin cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla ek süre istenilmiş olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99. maddesi uyarınca hazırlanan cevap ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Sadullah ERGİN
Bakan

EK:

Soru önergesi cevabı (1 adet)

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : 56020453/2013-610.01-183/2310/4590
Konu : Yazılı soru önergesi

16/09/2013

Sayın İdris BALUKEN
Bingöl Milletvekili
TBMM

Bakanlığımıza yöneltip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/16856 Esas Nolu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I- A) 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yerini almak üzere, uygulamadan kaynaklanan aksaklıkları gidermek; davaların hızlı, basit, en az giderle ve etkin bir biçimde görülmesini ve bir kısım uyuşmazlıkların nizasız kaza, sulh, uzlaşma gibi yöntemlerle çözümünü sağlamak; karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri hukuk yargılamasına yansıtmak amacıyla hazırlanan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 12/01/2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilmiş, 01/10/2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

B) 6100 sayılı Kanunun uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi, hukuk mahkemelerindeki yargılama sürelerinin kısaltılması, hızlı, etkin, verimli bir yargılamanın yapılması ve bu şekilde Avrupa standartlarında en iyi uygulama örneklerinin hayata geçirilmesi amacıyla Bakanlığımız ile Avrupa Konseyi'nin işbirliği halinde yürütmekte olduğu, "Mahkeme Yönetimi Sisteminin Güçlendirilmesi Ortak Projesi" kapsamında, 10-12 Ocak 2013 tarihleri arasında Antalya'da, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çalıştayı yapılmıştır. Çalıştayda, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ortaya çıkan tereddüt ve uygulama farklılıkları ortaya konulmuş, uygulama bütün boyutlarıyla incelenerek olası kanun yapım çalışmalarına esas sonuçlar üzerinde çalışılmıştır.

II- A) 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun "Dava şartları" kenar başlıklı 114. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olmasının dava şartları arasında gösterildiği; "Harç ve avans ödenmesi" kenar başlıklı 120. maddesinde; davacının, yargılama harçları ile her yıl Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı, dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorunda olduğu, avansın yeterli olmadığının dava sırasında anlaşılması hâlinde, mahkemece, bu eksikliğin tamamlanması için davacıya iki haftalık kesin süre verileceği; "Delil ikamesi için avans" kenar başlıklı 324. maddesinde, taraflardan her birinin ikamesini talep ettiği delil için mahkemece belirlenen avansı, verilen kesin süre içinde yatırmak zorunda olduğu, taraflar birlikte aynı delilin ikamesini talep etmişlerse, gereken gideri yarı yarıya avans olarak ödeyecekleri, taraflardan birisinin avans yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda, diğer tarafın bu avansı yatırmayacağı, aksi hâlde talep olunan delilin ikamesinden vazgeçilmiş sayılacağı, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işler hakkındaki hükümlerin saklı olduğu; "Avansın İadesi" kenar başlıklı 333. maddesinde ise, hükmün kesinleşmesinden sonra mahkemenin kendiliğinden, yatırılan avansın kullanılmayan kısmının iadesine karar vereceği, bu kararın tebliğ giderinin iade edilecek avanstaki karşılacağı,

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Hususlarının hüküm altına alındığı malûmlardır.

Mülga 1086 sayılı Kanunda da, yargılama giderlerinden bir kısmını oluşturan dava dilekçesinin tebliği ve başka yerlerden getirtilecek belgeler için gereken giderlerin dava açılırken peşin olarak ödenmesi hususu düzenlenmişti. Ancak bu hüküm, tanık, davetiye masrafları, keşif veya davanın ileri aşamalarında yapılması muhtemel diğer yargılama giderlerini kapsamadığından, bu işlemler için gerekli masrafların zamanında ödenmemesi nedeniyle davalar gereksiz şekilde uzamaktaydı.

6100 sayılı Kanunda, yargılamanın gecikmesine sebep olan yargılama giderlerinin tahsili aşaması ayrıntılı bir şekilde belirtilip, yargılama giderlerinin dava açılırken avans olarak peşin ödenmesine ilişkin sistem benimsenmiştir. Yeni düzenleme, yargılama giderlerine ilave bir yük getirmemektedir. Sadece, yargılamanın değişik aşamalarında ödenen giderin, davanın başında hesaplanarak toplu şekilde tahsil edilmesi, karar kesinleştiğinde ise avansın artan kısmının iade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, her dava bakımından tanık, keşif, bilirkişi gideri için avans yatırılması söz konusu olmayıp dava dilekçesinde hangi delillere dayanılmış ise bunlara ilişkin avans yatırılması zorunluğu getirilmiştir.

B) 1- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle koruma altına alınan hakların ihlaline sebebiyet veren bazı kanunlarda değişiklik yapılarak insan haklarına saygı konusundaki aksaklıkların iç hukukumuzda çözüme kavuşturulması ve yeni ihlâl durumlarının ortaya çıkmasının önlenmesi amacıyla hazırlanan, 11/04/2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilerek 30/04/2013 tarihli ve 28633 sayılı Resmî Gazete'de yayımını müteakip yürürlüğe giren 6459 sayılı "İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", adlî yardımın kapsamının genişletilmesi, adlî yardım talebinin duruşmalı olarak incelenmesi, adlî yardım talebinin reddine ilişkin kararlara itiraz edilebilmesi ve yargılama giderlerinin tamamen veya kısmen geri ödmeden muaf tutulmasına karar verilebilmesine imkan tanıyan önemli düzenlemeler getirmiştir.

2- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun, 6459 sayılı Kanunun 22. maddesiyle değiştirilen "Adli yardımdan yararlanacak kişiler" başlıklı 334. maddesinin birinci fıkrasına göre, kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimselerin, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adlî yardımdan yararlanabilecekleri; 1136 sayılı Avukatlık Kanununun "Adli yardımın kapsamı" kenar başlıklı 176. maddesinde ise, adlî yardımın, avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanlara bu Kanunda yazılı avukatlık hizmetlerinin sağlanması olarak tanımlandığı,

Malûmlardır.

Dava açılırken belirlenen tarife gereğince, gider avansı yatırılması hak arama hürriyetine engel teşkil etmemektedir. Zira, yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olan kimselerin adlî yardım kurumundan yararlanmaları mümkündür. Dava açılırken, dava dilekçesinde adlî yardım talebi bulunması hâlinde, davacıdan harç alınmadığı gibi, mahkeme tarafından adlî yardım konusunda karar verilinceye kadar gider avansı da tahsil edilmemektedir. Adlî yardım, hükmün kesinleşmesine kadar yargılama giderlerinden muafiyet sağlamaktadır. Adlî yardım kararından dolayı ertelenen tüm yargılama giderleri ile Devletçe ödenen avanslar dava veya takip sonunda haksız çıkan kişiden tahsil edilmektedir. Davada haksız çıkılması hâlinde, ödemek zorunda kalınacak yargılama giderlerinin, en çok

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

bir yıl içinde aylık eşit taksitler hâlinde ödenmesine karar verilebilmektedir.

Ayrıca, tarafların avukat tutamayacak durumda olması hâlinde, adlî yardım yoluyla temin edilecek bir avukat tarafından davanın takip edilebilmesi için 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 178 ve 179. maddeleri uyarınca baro adli yardım bürolarına başvuru imkânı da mevcuttur.

III- Bakanlığımız kayıtlarının incelenmesinden;

A) Türkiye genelindeki hukuk mahkemelerine;

1- Mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yürürlükte olduğu 01/10/2010 ilâ 01/10/2011 tarihleri arasında 2.217.674 adet dava açıldığı; bunlardan 4.215 adedinin adlî yardım talepli davalardan oluştuğu;

2- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun yürürlüğe girdiği 01/10/2011 ilâ 01/10/2012 tarihleri arasında 1.969.159 adet dava açıldığı; bunlardan 14.809 adedinin adlî yardım talepli davalardan oluştuğu;

B) Açılan davalardan kaçının gider avansının süresi içinde yatırılmaması nedeniyle usulden reddedildiğine ilişkin istatistik bulunmadığı,

Anlaşılmıştır.

Bilgilerinize sunulur.

Sadullah ERGİN
Bakan